

RP 256/2006 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av universitetslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att universitetslagen skall ändras. Enligt förslaget skall universitetens ekonomiska autonomi ökas så att alla universitet ges möjlighet att ha egen egendom utanför statens budgetekonomi samt status som juridisk person i anslutning till detta. Av historiska skäl är det för närva-

rande endast Helsingfors universitet och Åbo Akademi som har denna möjlighet. I fråga om annat än fondekonomin skall universiteten kvarstå som räkenskapsverk i statens budgetekonomi.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2007.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Universitetens befogenhet att självständigt fatta beslut och åtgärder för att stärka den har varit internationellt sett viktiga mål i högskolepolitiken under de senaste åren. Syftet har bl.a. varit att stödja och utveckla samverkan mellan universiteten och det omgivande samhället. Utvecklingen har dock nått olika långt i olika länder och i syfte att säkerställa de nationella högskolepolitiska målen riktas den statliga styrningen på olika sätt för att vissa bestämda mål skall uppnås.

En av principerna i Bolognadeklarationen har varit att stärka universitetens institutionella autonomi i Europa. Syftet med deklARATIONEN är att skapa ett europeiskt område för högre utbildning (European Higher Education Area, EHEA), vars primära mål är att öka konkurrenskraften och rörligheten. Det är både fråga om att öka universitetens konkurrenskraft och den ekonomiska konkurrenskraften i Europa och att öka rörligheten bland studerande och lärare.

Man har strävat efter att avstå från den statliga centraliserade kontrollstyrningen av universitetens ekonomi. Vid produktionen av ny kunskap samt vid främjandet av vetenskap och bildning har man som ny styrstrategi i större utsträckning eftersträvat en styrmodell som baserar sig på självreglering vid universiteten. Parallellt med universitetens resultatansvar och redovisningsskyldighet har man betonat universitetens ekonomiska autonomi, dvs. deras befogenhet att besluta om sin egen ekonomi och självständigt ordna t.ex. sina avtalsförhållanden med andra aktörer.

Lagstiftningsmässiga ändringar har nyligen gjorts i flera europeiska länder. De lagar som reglerar universitetens verksamhet och förvaltning har reviderats bl.a. i England, Österrike, Norge, Sverige, Tyskland och Danmark. Genom nya förvaltnings- och finansieringsmodeller har man velat betona professionellt ledarskap, verksamhetens effektivitet och genomslagskraft och även införande av marknadsefterliknande tillvägagångssätt.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Universitetens egen egendom

Enligt 27 § i universitetslagen (645/1997) har Helsingfors universitet rätt att ha ett apotek i Helsingfors stad. Universitetet har dessutom även de övriga rättigheter, förmåner och friheter samt den egendom och de inkomster som det hade när universitetslagen trädde i kraft den 1 augusti 1997. Enligt paragrafens 2 mom. skall universitetets medel enligt 1 mom. samt donations- och testamentsmedel förvaltas separat från de medel som har anvisats universitetet i statsbudgeten. Beslut om medelsförvaltningen fattas av konsistoriet. Universitetet utför i eget namn rättshandlingar som gäller dessa medel och för talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller dem. Enligt paragrafens 3 mom. är universitetet befriat från skatter och statliga avgifter i fråga om de medel som avses i 1 mom., om inte något annat bestäms i lag för någon skatt eller avgift.

Helsingfors universitetets fondeekonomi grundar sig på de privilegier som gällde redan under svenska tiden. Av dessa privilegier har monopolet att ge ut almanackor upphävts på grund av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, men rätten att ha ett apotek i Helsingfors stad står kvar. Fondekonomin, dvs. universitetets egna medel, har också utökats genom donationer som universitetet mottog under ryska tiden av regenter, vilka under sin tid som arvfurstar vanligen fungerade som kansler vid Kejsarliga Alexandersuniversitetet i Helsingfors, samt via understöd, gåvor och testamenten som universitetet mottagit senare av enskilda och företag. Inom juridiken har Helsingfors universitet i fråga om fondeekonomin betraktats som en offentligrättslig stiftelse (inrättning), som med stöd av universitetets autonomi sköts och förvaltas av dess egna myndigheter utan att undervisningsministeriet har rätt att ingripa i dess verksamhet till denna

del. Under självständigheten har Helsingfors universitets undervisnings- och forskningsverksamhet dock till största delen börjat få sin finansiering via statsbudgeten. I fråga om Helsingfors universitets ordinarie verksamhet uppgick avkastningen utanför budgetekonomin år 2005 till något under 25 miljoner euro och nettoresultatet i fastighetsverksamheten (före avskrivningar) var sammanlagt ca 9,6 miljoner euro.

Åbo Akademi har enligt 31 § 1 mom. i universitetslagen rätt att ta emot egendom i sitt namn och att förfoga över den för sin verksamhet. Akademien utför i eget namn rättshandlingar som gäller denna egendom samt för talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller den. Enligt paragrafens 2 mom. förvaltas denna egendom separat från de medel som har anvisats akademien i statsbudgeten.

Åbo Akademi övergick i statens ägo den 1 augusti 1981. Fram till dess ägdes den av Stiftelsen för Åbo Akademi. I samband med att akademien förställdes förband sig stiftelsen att överlåta de lokaler som hade använts av akademien till akademien utan ersättning och att svara för deras underhållskostnader. I samband med stiftandet av universitetslagen bibehölls akademins rätt till separat förmögenhet utanför statens budgetekonomi.

Enligt 39 § 1 mom. i universitetslagen har universitetet rätt att ta emot donations- och testamentsmedel. Med dessa medel kan även avlönas personal och inrättas tjänster. Enligt 29 § i universitetsförordningen skall medel som donerats eller testamenterats till universitetet och som fonderade förvaltas av universitetet hållas åtskilda från andra statliga medel. De fonderade medlen skall placeras på ett säkert och inkomstbringande sätt. Enligt 41 § 4 mom. i förordningen om statsbudgeten iakttas i bokföringen för fonder som bildats med medel som donerats till staten och bokföringen av medel som donerats med särskilda villkor i tillämpliga delar bestämmelserna i budgetförordningen, om inte något annat föreskrivs om detta. Andra universitet än Helsingfors universitet och Åbo Akademi har inte haft möjlighet att självständigt använda de fonder de besitter som ett inkomstbringande ekonomiförvaltningsinstrument för universitetets ledning. Universitetet har dock vanligen närstående stiftelser

till vilka de har kunnat kanalisera donationer och andra understöd och med vars hjälp de har kunnat finansiera egna specialsyften i anslutning till forskning eller undervisning.

2.2 Bedömning av nuläget

Den ekonomiska särställning som Helsingfors universitet och Åbo Akademi innehar och som möjliggör egen fondeekonomi kan ses som ett undantag från den allmänna förvaltningsmodellen för universitetet, vilket beror på dessa två universitets särskilda historia. Genom universitetslagen från 1997 och grundlagen har dock den autonomi som tidigare endast garanterades Helsingfors universitet utsträckt till alla universitet. Även budgeträttsligt skulle det i och för sig vara möjligt att se räkenskapsverksmodellen som standard, från vilken den särskilda förmögenheten i dessa två universitet av historiska skäl skulle utgöra ett undantag. Sedan 1980-talet har man dock för att funktionerna i fråga skall skötas på ett ändamålsenligt sätt godkänt att offentlig egendom i stor utsträckning förvaltas utanför budgetekonomin. Exempel på detta är bl.a. statens affärsverk samt externalisering av funktioner och bolagisering.

Det torde inte längre vara möjligt att motivera en begränsning av fondeekonomin enbart till dessa två universitet. Universitetens egen egendom utanför statsbudgeten, dvs. fondeekonomi, kan ge universitetet användbara möjligheter att rikta sin undervisnings- och forskningsfunktioner i enlighet med sina egna strategier och utveckla den samverkan som den tredje uppgiften förutsätter.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att i begränsad utsträckning öka universitetens ekonomiska autonomi genom att ge alla universitet möjlighet att ha egen egendom utanför statens budgetekonomi samt ge dem status som juridisk person i anslutning till detta, dock utan att deras ställning som räkenskapsverk på undervisningsministeriets förvaltningsområde och inom statens budgetekonomi i övrigt ändras. Av historiska skäl är det för närvarande endast Helsingfors universitet och Åbo Akademi som har denna möjlighet. Förslaget

innebär således också att universiteten blir behandlade jämlikt i detta avseende.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Avsikten är inte att i samband med denna proposition överföra statens egendom till universitetens fonder. Om förslaget genomförs har universiteten bättre möjligheter än tidigare att själva förfoga över donations- och testamentsmedel. Exempelvis Helsingfors universitets fonderade medel används för kommersialisering av innovationer och annat stödjande av uppfinningsverksamhet, projekt för utveckling av undervisningen, stödjande av forskningsverksamhet och stödjande av verksamheten i olika forskarnätverk. Medlen används alltså för att stödja universitetets uppgifter och verksamhet. Ur statsfinansiell synvinkel är det åtminstone inte inom den närmaste framtiden att vänta att universiteten i betydande utsträckning kan finansiera sin verksamhet enbart med hjälp av sina fonder, utan genomförandet av de uppgifter som föreskrivs i universitetslagen fordrar även i framtiden anslag till universiteten i statsbudgeten.

I statsbudgeten för 2006 reserverades 1 258 053 000 euro för universitetens omkostnader. Enligt universitetens verksamhetsberättelse och bokslutskalkyler är de fonderade medel som ingår i balansräkningen och de fonderade medel som inte ingår i balansräkningen mycket små jämfört med detta. Fonderna består i allmänhet av medel som donerats som studie- och forskningsstipendier. Som exempel kan nämnas att ovannämnda fonder ingick som fonderade medel i balansräkningen för Åbo universitet till ett värde av ca 12 miljoner euro år 2005, medan Villmanstrands tekniska universitet eller Teaterhögskolan enligt bokslutshandlingarna inte hade några fonder bildade av donationer eller förmögenhet bildad av stödfonder som inte ingår i balansräkningen.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Universitetens fondeekonomi bedöms inte ha direkta konsekvenser för myndighetsverksamheten. Universiteten kvarstår fortfarande

som statliga räkenskapsverk och verksamheten kommer även i fortsättningen att till största delen ske med hjälp av anslag som anvisas i statsbudgeten i enlighet med resultatstyrningsförfarandet. Fondeekonomin ger universiteten självständig beslutanderätt vid utvecklingen av universitetsverksamheten.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Fondeekonomin stärker universitetens autonomi och ger dem en ny smidigare möjlighet att agera i samverkan med samhället i synnerhet i förhållande till den privata sektorn. Genom en ändring (715/2004) i universitetslagen har universiteten givits en ny uppgift, som innebär att universiteten skall fullgöra sina uppgifter i samverkan med det övriga samhället och främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens genomslagskraft i samhället.

5 Beredningen av propositionen

Den 1 december 2005 kallade undervisningsministeriet två utredningsmän för att utreda en revidering av universitetens ekonomiska och administrativa ställning. Uppdraget omfattade fem separata uppgifter. Den första uppgiften i uppdraget gick ut på att stärka universitetens ekonomiska befogenheter på kort sikt. Utredningsmännens mellanrapport blev klar den 2 maj 2006 och överlämnades till undervisningsministern den 11 maj 2006 (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2006:14).

Efter att mellanrapporten blivit klar kallade undervisningsministeriet de viktigaste samarbetsorganisationerna och intressegrupperna till ett utfrågningsmöte. Dessa hade också möjlighet att lägga fram sina åsikter skriftligt. Vid utfrågningsmötet och i de skriftliga utlåtandena förhöll man sig positivt till att alla universitet tillåts bedriva fondeekonomi.

Regeringens proposition har utarbetats som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet utgående från det utkast som ingick i utredningsmännens mellanrapport och de utlåtanden som givits om utkastet. Utlåtanden har givits av finansministeriet, arbetsministeriet, inrikesministeriet, Statens revisionsverk, Fin-

lands Akademi, Teknologiska utvecklingscentralen, universiteten, Finlands universitetsrektorers råd, Professorsförbundet rf, Forskarförbundet rf, Finlands studentkårers förbund rf, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Lön-
tagarorganisationen Pardia rf och Finlands Näringsliv. I utlåtandena har propositionen i huvudsak förordats. Universiteten har därtill föreslagit att den egendom som universiteten hittills fått i donationer, och som utgör en del av statens budgetekonomi, skall överföras till universitetens fondeekonomi. Undervisningsministeriet kommer att behandla denna fråga separat vid en senare tidpunkt. Statens revisionsverk har inte förordat propositionen i sitt utlåtande. Statens revisionsverk anser att det är fråga om en sådan fond utanför statsbudgeten som avses i 87 § i grundlagen. Statens revisionsverk har också ansett att termen modersamfund i propositionen är oklar i fråga om tillämpningsområdet. Enligt propositionen är det inte fråga om en sådan fond utanför statsbudgeten om vilken föreskrivs i 87 § i grundlagen, vilket närmare motiveras senare i propositionen. I propositionen konstateras också att ett utlåtande av riksdagens grundlagsutskott bör begäras. Finansministeriet har föreslagit att universitetens ställning som statliga räkenskapsverk och å andra si-

dan då de agerar som självständiga juridiska personer inom fondeekonomin kan vara problematisk t.ex. med tanke på utomstående avtalsparter. Finansministeriet har också ansett att staten inte får bli ersättningsskyldig på grund av rättshandlingar som utförts inom ramen för fondeekonomin. Strävan i propositionen har varit att klarlägga de frågor som finansministeriet tagit upp i sitt utlåtande.

6 Samband med andra propositioner

I 39 § 6 mom., som föreslås bli ändrat, skall i fråga om universitetsfonderna hänvisas till begreppet samfund i skattelagstiftningen. I beskattningen skall en universitetsfond således behandlas som ett samfund. Avsikten är att i snabb ordning ge en separat proposition om ändring av 3 § i inkomstskattelagen, där det skall föreskrivas att universitetsfonden är ett samfund. Den kan då betraktas som ett allmännyttigt samfund, förutsatt att kriterierna för detta uppfylls. Allmännyttiga samfund kan ta emot skattefria donationer och är skattskyldiga endast i fråga om inkomst av näringsverksamhet och under vissa förutsättningar i fråga om inkomst av fastigheter.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

31 §. Egendom. Det föreslås att paragrafen upphävs och att bestämmelser om Åbo Akademis egendom skall tas in i lagens 39 §, som skall gälla alla universitet i fråga om egendomen. Genom propositionen ändras dock inte det nuvarande förhållandet mellan och den nuvarande ställningen för Åbo Akademi och Stiftelsen för Åbo Akademi.

39 §. Universitetsfonder. Enligt paragrafens 1 mom. skall alla universitet ha möjlighet till fondekonomi. Fondekonomi skall bilda en från staten fristående juridisk person, en universitetsfond. Donations- och testamentsmedlen bildas av donationer och testamenten från privatpersoner. I momentet konstateras också att stiftelser och privata sammanslutningar kan överföra sina medel till universitetsfonderna. Genom bestämmelsen ges universitetsfonderna rätt att ta emot medel från stiftelser, föreningar och andra privata sammanslutningar, om en stiftelse eller sammanslutning önskar överföra sina medel till en universitetsfond. För närvarande har endast Helsingfors universitet och Åbo Akademi rätt till egen egendom och fondekonomi. Universitetsfondernas medel skall kunna användas för universitetets verksamhet. De skall också kunna användas för avlöning av statsanställd personal till universitetet och för inrättande av statliga tjänster. Avsikten är att tjänsterna skall vara statliga tjänster vid universitetet och att fondekonomi inte skall ha separata tjänster. Sådana donationstjänster är möjliga redan nu i fråga om alla universitet på basis av gällande ordalydelse i 39 § 1 mom. i universitetslagen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall universitetets egendom förvaltas separat från de medel som har beviljats universitetet i statsbudgeten och universitetsfonden skall i bokföringen skiljas från statens bokföring. Ett statligt universitet och en universitetsfond skall vara separata bokföringsskyldiga ekonomiska enheter. Universitetsfonden skall i eget namn utföra rättshandlingar som gäller universitetsfonden och dess medel och föra talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller dem. Det är fråga om en egendomsmassa

separat från den egendom som ägs av staten som juridisk person. Universitetsfonderna skall vara självständiga juridiska personer med rättsförmåga och rättslig handlingsbehörighet. Med stöd av sin rättsförmåga kan universitetet i eget namn förvärva rättigheter eller åta sig skyldigheter, t.ex. genom att träffa avtal, ingå förbindelser eller köpa sig egendom. När universitetsfonderna utför rättshandlingar i sitt namn, skall universitetets fondekonomi klart kunna skiljas från universitetets agerande i egenskap av statligt räkenskapsverk. Bestämmelsen baserar sig på gällande praxis vid Helsingfors universitet. När Helsingfors universitet utför rättshandlingar för sin egendoms räkning, använder det namnet Helsingfors universitets fonder. Universitetsfondens status som juridisk person innefattar också det juridiska ansvaret för de rättshandlingar som har utförts inom ramen för fondekonomi. De rättshandlingar som hänför sig till fondekonomi är inte bindande för finska staten som juridisk person och staten svarar alltså inte för dessa rättshandlingar. Universitetsfonden svarar för de skyldigheter som gäller fondekonomi och detta ansvar kan alltså realiserats endast till det totala beloppet av den fonderade förmögenheten. I detta avseende är universitetet i samma ställning som t.ex. Finlands Bank, Folkpensionsanstalten eller Jubileumsfonden för Finlands självständighet SITRA.

I paragrafens 3 mom. skall föreskrivas om förvaltningen av universitetets fondekonomi. Universitetets styrelse är styrelse för universitetsfonden. Styrelsen skall ha hand om universitetsfondens förvaltning och se till att verksamheten är ändamålsenligt organiserad, fatta beslut om användningen av fondens medel samt svara för att tillsynen över bokföringen och medelsanvändningen är ordnad. Styrelse vid Helsingfors universitet är konsistoriet. Bestämmelsen motsvarar gällande bestämmelse om Helsingfors universitetets egendom i 27 § 2 mom. i universitetslagen, enligt vilket beslut om universitetets medelsförvaltning fattas av konsistoriet. Bestämmelsen har dock preciserats på det sätt som god förvaltningssed förutsätter i fråga om styrelsens uppgifter och skyldigheter vid

skötseln av fondmedlen och ordnandet av verksamheten samt den interna tillsynen. Ordalydelsen i momentet motsvarar således den allmänna definition som används i lagstiftningen för uppgifter och behörighet t.ex. för styrelser för aktiebolag och statliga affärsverk. Ansvaret för att medlen förvaltas och övervakas på behörigt sätt skall bäras av universitetsfonderna själva så att universitetets styrelse, vid Helsingfors universitet konsistoriet, fungerar som fondens högsta beslutfattande organ. Det personliga ansvaret för de fysiska personer som deltar i förvaltningen av universitetsfonderna följer de skadestånds- och straffrättsliga samt andra rättsliga principer som angivits i lagstiftningen. Det ovannämnda medför ingen ändring i de juridiska regler på basis av vilka Helsingfors universitet handlat i fondekonomin.

I samband med universitetsfondernas fristående status som juridisk person behövs bestämmelser om att det i fråga om universitetsfonderna i tillämpliga delar gäller vad som i bokföringslagen (1336/1997) och i revisionslagen (936/1994) föreskrivs om bokföring, bokslut och koncernbokslut samt om offentliggörande och revision av dem. Universitetsfonden skall då i fråga om de medel i universitetsfonden som avses i denna paragraf granskas som en enda bokföringsskyldig ekonomisk enhet. Om universitetsfonden på basis av ägande eller någon annan omständighet har bestämmande inflytande i ett bolag eller någon annan sammanslutning, är universitetsfonden ett sådant modersamfund som avses i bokföringslagen.

I konkurrensrättsligt hänseende skall i fråga om universitetsfonden tillämpas Europeiska unionens och världshandelsorganisationens bestämmelser samt de nationella bestämmelserna bl.a. om offentlig upphandling, statsstöd och offentliga företag.

I paragrafens 5 mom. skall tas in en bestämmelse som motsvarar 2 mom. i gällande 39 § i universitetslagen om de rättigheter och skyldigheter som hör till en tjänst som har inrättats med donations- och testamentsmedel, dock så att bestämmelsen kompletteras med universitetsfonder. Till en tjänst som har inrättats med medel ur universitetsfonderna samt med tidigare erhållna donations- och testamentsmedel skall således höra samma rättigheter och skyldigheter som till en annan

motsvarande tjänst.

Enligt paragrafens 6 mom. skall i fråga om universitetsfonder tillämpas bestämmelserna om samfund i skattelagstiftningen. När en universitetsfond uppfyller kriterierna för ett allmännyttigt samfund är dess skatteskyldighet således begränsad. Allmännyttiga samfund kan bl.a. ta emot donationer för verksamhet som motsvarar deras syfte utan skattepåföljder. Allmännyttiga samfund betalar inkomstskatt endast för inkomst av näringsverksamhet samt inkomst av fastigheter som har använts för annat än allmännyttigt ändamål. I fråga om andra skatteslag bestäms beskattningen på samma sätt som för andra samfund.

För tydlighets skull konstateras i paragrafens 7 mom. att Åbo Akademis tidigare rättigheter kvarstår.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Förslaget i propositionen om att ge alla universitet möjlighet att bedriva fondekonomi har beröringspunkter med å ena sidan grundlagens allmänna bestämmelser om statsfinanserna samt förvaltning och självstyrelse och å andra sidan med grundlagens särskilda bestämmelser om universitetens självstyrelse samt vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet. Förslaget innebär att alla universitet inom ramen för sin fondekonomi och på basis av den förmögenhetsrättsliga status som juridisk person som ges dem till denna del, kan agera utanför statens budgetekonomi och självständigt fatta beslut om den förmögenhet som tillfaller dem inom ramen för fondekonomin. De föreslagna fonderna vid universiteten faller således utanför både statens budgetekonomi och det som i vid mening avses med statsfinanserna, vilka förutom budgetekonomin omfattar de fonder utanför budgeten som avses i 87 § i grundlagen och med stöd av 84 § 4 mom. i grundlagen även de statliga affärsverken. Detta särskilda arrangemang syftar till att förbättra universitetens ekonomiska verksamhetsförut-

sättningar. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande i anslutning till en ändring av lagen om statsbudgeten konstaterat att främjandet av universitetens ekonomiska verksamhetsmöjligheter anses stöda universitetens självstyrelse, som tryggas i 123 § 1 mom. i grundlagen, samt vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet på det sätt som avses i 16 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 30/2004 rd).

Förslaget innebär inte att det inrättas sådana fonder utanför budgeten som avses i 87 § i grundlagen. Förslaget innebär däremot att universitetslagens bestämmelser om universitetens organisationsform ändras. Enligt förslaget skall universitetens nuvarande rättsliga struktur kompletteras så att universiteten ges möjlighet att bedriva fondeekonomi och ges förmögenhetsrättslig status som juridisk person i anslutning till detta. Bestämmelserna om förvaltning och självstyrelse i grundlagen kan inte anses ställa hinder för en sådan komplettering av förvaltningsstrukturen i universiteten genom en lag som stiftas i normal lagstiftningsordning. Det är också fråga om att ordna universitetens självstyrelse genom lag på det sätt som avses i 123 § 1 mom. i grundlagen.

Den nya förvaltningsstrukturen vid universiteten innebär att universitetens inkomster och utgifter för fondeekonomins del lämnas utanför statsbudgeten. Enligt första meningen i 84 § 1 mom. i grundlagen skall det i stats-

budgeten tas in uppskattningar av de årliga inkomsterna och anslag för de årliga utgifterna samt anges ändamålen för anslagen och tas in övriga budgetmotiveringar. Genom bestämmelsen föreskrivs bl.a. om principen om att budgeten skall vara heltäckande. Förslaget om att inkomsterna och utgifterna i universitetens fondeekonomi lämnas utanför statsbudgeten är inte problematiskt med tanke på principen om att budgeten skall vara heltäckande. Enligt vedertagen tolkning av bestämmelser på grundlagsnivå om statsfinanserna skall inkomster och utgifter för vilka något organ har givits rätt att självständigt kära och svara, lämnas utanför budgeten. En sådan förmögenhetsrättslig ställning och självständig status som juridisk person har också kunnat stiftas för ett offentligt organ i vanlig lagstiftningsordning. (Grundlagarna och statshushållningen, Kommittébetänkande 1990:7). Att arrangemanget hänför sig till den självstyrelse för universiteten som anges i 123 § 1 mom. i grundlagen understryker det oproblematiske med tanke på grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom frågan kan lämna rum för tolkningar bör dock grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om behandlingsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i universitetslagen av den 27 juni 1997 (645/1997) 31 § samt
ändras 39 § som följer:

39 §

Universitetsfonder

Universiteten har rätt att i en från staten fristående universitetsfond ta emot donations- och testamentsmedel samt medel som överförs från stiftelser och privata sammanslutningar. Universitetsfondens medel kan användas för universitetets verksamhet. Universitetsfondens medel kan även användas för avlöning av statsanställd personal till universitetet och för inrättande av statliga tjänster.

Universitetsfonden förvaltas separat från de medel som har beviljats universiteten i statsbudgeten och universitetsfonden skall i bokföringen skiljas från statens bokföring. Universitetsfonden utför i eget namn rättshandlingar som gäller fonden och dess medel och för talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller dem. Universitetsfonden svarar för sina förbindelser med sina egna medel och staten är inte ansvarig för dem.

Universitetets styrelse är styrelse för universitetsfonden. Styrelsens uppgift är att ha hand om universitetsfondens förvaltning och

se till att verksamheten är ändamålsenligt organiserad, fatta beslut om användningen av fondens medel samt svara för att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad.

I fråga om universitetsfonden gäller i tillämpliga delar vad som i bokföringslagen (1336/1997) och i revisionslagen (936/1994) föreskrivs om bokföring, bokslut och koncernbokslut samt om offentliggörande och revision av dem.

Till en tjänst som har inrättats med donations- och testamentsmedel samt till en tjänst som har inrättats vid universitetet med universitetsfondens medel hör samma rättigheter och skyldigheter som till en annan motsvarande tjänst.

I fråga om skattefrihet för universitetsfonderna tillämpas bestämmelserna om samfund i skattelagstiftningen.

Åbo Akademi har dessutom de övriga rättigheter, förmåner och friheter samt den egendom och de inkomster som den har när denna lag träder i kraft. Vad som föreskrivs i denna paragraf tillämpas också på dessa rättigheter, egendomen och inkomsterna.

Denna lag träder i kraft den 20 . förutsätter får vidtas innan lagen träder i
Åtgärder som verkställigheten av lagen kraft.

Helsingfors den 8 november 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Antti Kalliomäki*

Bilaga
Parallelltext

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i universitetslagen av den 27 juni 1997 (645/1997) 31 § samt
ändras 39 § som följer:

Gällande lydelse

31 §

Egendom

Akademien har rätt att ta emot egendom i sitt namn och att förfoga över den för sin verksamhet. Akademien utför i eget namn rättshandlingar som gäller denna egendom samt för talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller den.

Den egendom som avses i 1 mom. förvaltas separat från de medel som har anvisats akademien i statsbudgeten.

39 §

Donations- och testamentsmedel och tjänster som inrättas med dem

Universitetet har rätt att ta emot donations- och testamentsmedel. Med dessa medel kan även avlönas personal och inrättas tjänster.

Föreslagen lydelse

31 §

Egendom

(upphävs)

39 §

Universitetsfonder

Universitetet har rätt att i en från staten fristående universitetsfond ta emot donations- och testamentsmedel samt medel som överförs från stiftelser och privata sammanslutningar. Universitetsfondens medel kan användas för universitetets verksamhet. Universitetsfondens medel kan även användas för avlöning av statsanställd personal till universitetet och för inrättande av statliga tjänster.

Universitetsfonden förvaltas separat från de medel som har beviljats universitetet i statsbudgeten och universitetsfonden skall i bokföringen skiljas från statens bokföring. Universitetsfonden utför i eget namn rättshandlingar som gäller fonden och dess me-

Till en tjänst som har inrättats med donations- eller testamentsmedel hör samma rättigheter och skyldigheter som till en annan motsvarande tjänst.

del och för talan inför domstol och myndigheter i ärenden som gäller dem. Universitetsfonden svarar för sina förbindelser med sina egna medel och staten är inte ansvarig för dem.

Universitetets styrelse är styrelse för universitetsfonden. Styrelsens uppgift är att ha hand om universitetsfondens förvaltning och se till att verksamheten är ändamålsenligt organiserad, fatta beslut om användningen av fondens medel samt svara för att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad.

I fråga om universitetsfonden gäller i tillämpliga delar vad som i bokföringslagen (1336/1997) och i revisionslagen (936/1994) föreskrivs om bokföring, bokslut och koncernbokslut samt om offentliggörande och revision av dem.

Till en tjänst som har inrättats med donations- och testamentsmedel samt till en tjänst som har inrättats vid universitetet med universitetsfondens medel hör samma rättigheter och skyldigheter som till en annan motsvarande tjänst.

I fråga om skattefrihet för universitetsfonderna tillämpas bestämmelserna om samfund i skattelagstiftningen.

Åbo Akademi har dessutom de övriga rättigheter, förmåner och friheter samt den egendom och de inkomster som den har när denna lag träder i kraft. Vad som föreskrivs i denna paragraf tillämpas också på dessa rättigheter, egendomen och inkomsterna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.